Курочкіна Ольга Анатоліївна

Педагогічний стаж: 10 років.

Кваліфікаційна категорія: спеціаліст вищої категорії.

Педагогічне звання: «старший учитель».

Освіта: Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, 2011 рік.

Педагогічна ідея

«Використання елементів проблемних ситуацій у процесі навчання біології»

Державний стандарт базової середньої освіти вимагає будувати освітній процес на засадах особистісно орієнтованого, компетентнісного і діяльнісного підходів. Саме в площині останнього і знаходиться моя педагогічна ідея.

В останні роки стало точно зрозуміло, що вчитель – не єдине джерело інформації, її можна за декілька секунд знайти в просторах мережі Інтернет. Тому головне тепер у навчанні не стільки те, ЩО повідомляється, а те – ЯК повідомляється. Моє основне завдання як вчителя – навчити дітей застосовувати знання у повсякденному житті, а не бездумно накопичувати їх. І саме використання проблемних ситуацій на уроці дає мені таку можливість, адже учень, вирішуючи проблемне питання, не лише отримує нові знання, а й навчається самостійно розв'язувати проблему, продумувати кожен крок, уникати помилок та намагатися якнайповніше використати свої уміння та навички.

За роки моєї педагогічної діяльності взяла собі за правило на початку уроку дивувати учнів незвичним питанням, оскільки це збуджує думку: «Затримайте дихання! Що вам хочеться зараз зробити понад усе? Чому ми робимо вдих-видих?», «Згадайте запах мокрої землі. Яке його джерело? Чи можемо ми його використовувати для виробництва парфумів?». Проблемне питання ґрунтується на основі протиріч, які є основним поштовхом до дій та розвитку школярів. Наявність протиріччя у складі об'єкта призводить до проблематизації цього об'єкта у свідомості дітей, кидає їх в стан невизначеності, що є досить некомфортним, штовхає на активний пошук способу розв'язання цієї проблеми. Для досягнення найкращого результату, створюючи проблемні питання на уроці, варто максимально наближати умови проблем до буденного життя учнів, де під час вирішення завдань вони зможуть керуватися не лише набутими знаннями, але й досвідом.

Я використовую різні методи навчання зі створенням проблемних ситуації:

- проблемний виклад (вчитель самостійно формулює проблему і самостійно вирішує її, учні лише слідкують за процесом вирішення);
- сумісне навчання (вчитель самостійно формулює проблему, а рішення досягається спільно з учнями);
- дослідження (вчитель формулює проблему, а рішення досягається учнями, тут можна використовувати метод проєктів);
- творче навчання (учні і формулюють проблему, і знаходять її рішення самостійно).

Метод, який я обираю, залежить від віку дітей, рівня їх організації, підготовки класу. Не можна відразу ж, починаючи роботу з новим класом, використовувати творче навчання, спочатку потрібна титанічна підготовка – сформувати теоретичну базу учнів, навчити їх різним формам та прийомам роботи, а головне дати їм зрозуміти, що набуті знання точно знадобляться в майбутньому. Тому проблемні ситуації потрібно вводити поступово, ускладнюючи їх з часом та використовуючи різні типи проблемних завдань. Найчастіше я користуюсь такими:

1. Учитель сам чітко визначає проблему. Наприклад, чому коли ми рубаємо дрова або перемо одяг втомлюється спина, хоча найбільше працюють руки?
2. Учням повідомляються різні, навіть протилежні за значенням думки з певного питання і вони мають знайти, на їхній погляд, істинну. Наприклад, тема «Дихальні рухи» («Біологія людини», 8 клас). Урок починаю з запитання: «Як ви вважаєте, повітря потрапляє в легені тому, що об’єм легень збільшується, чи об’єм легень збільшується бо туди заходить повітря?».
3. Увага учнів привертається до життєвих явищ, яким потрібно дати пояснення. Наприклад, перед вивченням теми «Сенсорні системи. Сприймання світла» вчитель звертається до класу з питанням: «Діти, всі ви бачили веселку, а чи задумувалися ви, як вона утворюється?».
4. Учитель створює ситуацію, яка спонукає учнів до порівняння та співставлення раніше вивченого матеріалу. Під час вивчення теми «Запилення квіткових рослин» пропонується з’ясувати, чи будуть між собою відрізнятися рослини, які запилюються вітром, від рослин, які запилюються комахами.
5. Учням повідомляється матеріал, який потрібно дослідити. Наприклад, якщо хтось поранив руку і потрібно спинити кров, то де ви будете накладати джгут – над чи під раною?
6. Ситуації невідповідності. Під час проведення лабораторної роботи «Мікроскопічна будова крові» учням пропонується дати відповідь на питання «Чия кров: людини чи жаби, переносить кисню більше?». Діти зразу ж відповідають, що жаби, бо еритроцити крові жаби більші за розмірами. Але це не так. Разом починаємо шукати відповідь на питання.
7. Учням повідомляється два на перший погляд не пов’язаних між собою факти, а вони мають знайти зв’язок між ними. Наприклад, факт 1: на одному з островів Океанії спалахнула епідемія кору, майже всіх жителів острова зачепила ця хвороба, крім 85 старих людей, які перехворіли на кір дуже давно, ще під час

першої епідемії на острові. І факт 2: у 1967 році Крістіаном Барнаром була проведена операція з пересадки серця від людини, що загинула в авіакатастрофі. Хоча операція була виконана в повній стерильності та з високою майстерністю, серце не прижилось. Тепер можна просити учнів знайти щось спільне між цими двома фактами.

Вибір мною форм організації роботи учасників освітнього процесу залежить, у першу чергу, від етапів уроку. На етапі організації та мотивації учнів до заняття використовую технології створення позитивної атмосфери навчання й організації комунікації: «Комплімент», «Очікування», «Активне слухання», «Дві правди й одна брехня», «Мікрофон», які сприяють не лише покращенню настрою, але й зростанню рівня самооцінки, що дає змогу краще засвоїти новий матеріал та бути активними на занятті. На етапі засвоєння нових знань непогано працюють «Керована розповідь», «Навчаючи – вчуся», де використовую інформаційно-комунікаційні технології, візуалізацію, групові форми роботи тощо. У зв'язку з уведенням дистанційної форми навчання досить часто використовую інтегровані технології з використанням ресурсів, які дуже вдало підходять для чергування синхронних та асинхронних форм роботи («Обличчя до обличчя», ресурси LearningApp, Kahoot, Trello, Online Test Pad, ILearn для підготовки до ЗНО). На етапі узагальнення, систематизації знань, організації рефлексії пізнавальної діяльності використовую «Оцінювальну дискусію», «Павутинку дискусії», «Бліц-дискусію», «Одним словом», які сприяють розвитку самостійності мислення, міцності засвоєння знань. Останнім часом користуюсь у роботі методами фасилітації, а також формувального оцінювання учнів, проте над їх використанням потрібно ще працювати.

Результативність та ефективність моєї роботи – це мої учні, які є переможцями та призерами Всеукраїнських учнівських олімпіад з біології, Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України, які успішно складають ЗНО (у 2019 році за результатами ЗНО з біології школа увійшла до 10 найкращих шкіл міста) та обирають для вступу спеціальності, де профільним предметом є саме біологія.

Вчити дітей за допомогою елементів проблемного навчання важче, ніж просто повідомляти їм окремі факти і закономірності, але цим потрібно займатися, щоб розвивати у них критичне мислення. Бо немає більшої радості для педагога як спостерігати за самостійним народженням думки в голові його учня.

Покликання на відеорезюме:
https://drive.google.com/file/d/1OpaKwPIl9gUJZinPyvdnghV_LY3yPn9D/view?usp=sharing